



gospodarske, obertniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pólí. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 fl. 60 kr., za pol leta 1 fl. 80 kr., za četrt leta 90 kr. pošiljane po pošti pa za celo leto 4 fl. 20, za pol leta 2 fl. 10 kr., za četrt leta 1 fl. 5 kr. nov. dn.

V Ljubljani v sredo 31. avgusta 1859.

Od soli za našo živino.

Dasiravno ima klaja naše živine nekoliko soli v sebi, je vendar ni dosti za živinske potrebe. Zavoljo tega moramo klajo še soliti. Vpraša se tedaj: koliko soli naj se dá, da bo po mogočnosti dobro teknila in dobička dala? Pravo mero določiti je težko, ker ni znano, koliko soli imajo rastline že same v sebi. Potem imamo razne plemena živine in živina sama je sopet večja ali manjša, stareja ali mlajša. Kadar živini klajo solimo, moramo celó na to paziti, čemu imamo živino. Ravno tista živina potrebuje, če je klaja druga in če jo ob drugem času in ob drugih okolnostih dobiva, kakor je bila vajena, zdaj več zdaj manj soli. Zavoljo tega se nam ni čuditi, da solé ljudje v teh krajih bolj, v teh menj klajo živini. Največ pa primore to, da je sol predraga, da živina ne dobiva toliko soli, kolikor je potrebuje.

Koliko soli gré živini sploh, in koliko vsaki posebej, nam tudi živina sama po svoji poželjivosti ne more povedati.

Da zvemo, koliko naj se dá soli, da bo prav, moramo prevdariti, koliko soli človek potrebuje in koliko je živini dajejo v deželah in krajih, kjer se že delj časa z velikim pridom sol daje.

Da zvemo, koliko soli potrebuje človek, obišimo koč ubozih; tu vidimo, da je vsakemu človeku brez razločka starosti treba 1 lot soli na dan. Težo živega človeka v familii, v kateri so tudi otroci, smemo sploh rajtati na 100 funtov. Tako moremo po primeri prerajati, koliko soli gré živini.

Navadna teža naših krav je 5 do 8 centov; dobivati bi imele tedaj po 5 do 8 lotov soli na dan; tele, katero je, ko je storjeno, 50 do 70 funtov težko, bi potrebovalo $\frac{1}{2}$ do $\frac{2}{3}$ lota soli, ovca 40 funtov težka blizo $\frac{1}{2}$ lota. Se vé, da mora kmetovavec dobro vediti, kako se teža žive živine zvé; al malo jih je, kateri so toliko izurjeni.

Gospodarja, kateri ima veliko živine, prizadeva toliko soli, zlasti kjer je sol draga, precej denarjev. Reči pa moremo, da smo prav izhajali, ko smo dajali živini po 6 do 8 centov, težki po 2 lota soli na dan. Dobivala je po 14 do 15 funtov klaje; dobro se je redila in več mleka je imela. Že s tem se je sol obilno poplačala.

Opomniti pa moramo, da smo dajali živini menj zdatno živinsko sol.

Skušali so, mero soli določevati po meri klaje; al to je zlo težko, ker se more prevdariti, ne samo, koliko je klaje, temuč tudi kakošna je in da ni v vsaki klaji enako veliko soli.

Ozrimo se v dežele, v katerih živé sloveči živinorejci in se sol živini že delj časa z dobrim uspehom daje. Te dežele so Angležko, Švajca in Pfalsko na Nemškem.

Kmetovavci na Pfalskem dajejo volom, ktere vpregajo, po 10 lotov soli, volom pa, ktere pitajo, po 20 lotov soli na dan.

Na Angležkem dobí

tele 6 mescov staro 2 lota soli

„ 1 leto staro . . $5\frac{2}{3}$ lotov „

pitan vol $11\frac{1}{2}$ lotov soli

molzna krava $7\frac{2}{3}$ „ „

V Švajci dajajo soli kakor na Pfalskem.

Na Angležkem dobiva odrašen vol $11\frac{1}{3}$ lotov, ovca, 40 funtov težka, 4 lote soli na dan.

Za pitanega prešiča, 100 funtov težkega, bi utegnilo dosti biti 2 do 3 lote soli na dan.

Močnejša in težjeja ko je živina, več soli se ji mora dajati; pa še mnogo reči je, zavoljo katerih se mora živini zdaj več zdaj menj soli dajati. Več soli naj se živini daje:

1. ako težko prebavljivo, netečno klajo žrè; sol jo naredí bolj okusno, pa tudi ložeje prebavljivo in tečno. Sploh veljá tukaj pravilo: Kolikor umetnejša je klaja, toliko več soli naj se ji prideva. Senó, trava, detelja je goveji živini najbolj primerna klaja; najmenj primerna pa je repa, krumpir, obloda; zavoljo tega je pa treba tako pičo bolj soliti;

2. ako je bolj ali menj sprideno klajo; taka klaja za-leže več na gnoji, kakor v jaslih;

3. ako mora živina o stanovitno merzlem, vlažnem, meglenem vremenu na polji delati ali celó na pašo hoditi;

4. ako trava, kamor se živina na pašo goni, ni za pašo, zlasti ovcam;

5. kadar se klaja živini upira, kar dostikrat iz pokvarjenega želodca izhaja;

6. bolj stari živini dajaj več soli kakor bolj mladi, ali zavoljo tega, ker nima zob in torej klaje ne more prežvekovati; ravno tako

7. bikom, ker jih dela sol za pleme bolj ugodne;

8. vselej, kadar se klaja premeni, zlasti kadar pride na mesto dobre klaje slabeja, naj se daje živini več soli;

9. doječim kravam, da bodo več in boljšega mleka imele in tudi sisajoče teleta z mlekom vred soli dobivajo, ktera jim dobro dé.

10. bolj rejenim in pridnim živinčtom dajaj več soli kakor medlim;

11. zlasti reja mladih živinčtet potrebuje obilo soli. Ako dobivajo več soli, se lože odstavijo in klaje privadijo, ktera naj se s soljo potrese ali pa s slanico poškropi. S tem smo že veliko dobička dosegli, da smo dajali teletom koj po rojstvu soli lizati.

12. Daje naj se živini več soli, ali če je doslej še ni dobivala, naj je dobiva berž ko je moč, kadar v soseski bolezní živino napadajo. Gotovo bi ne bilo toliko o pljučnici slišati, kakor se današnje dni sliši, in tudi drugih bolezní bi se toliko ne izcimovalo in razširjevalo, ako bi živina več in večkrat soli dobivala. Zavoljo tega naj bi vsaka vlada sol po nižji ceni prodajala.

Sol se še prepíčlo živini daje. Zagotoviti moremo, da bi v cesarskih deželah več živine pa menj živinskih bolezní imeli, če bi se sol za rejo živine bolj rabila. Koliko dobička bi naše dežele še doletelo, če bi treba ne bilo, živine iz unanjih dežel dobivati;

13. proti spomladi, kadar se mavsati začne, potrebuje živina več soli, da se more ložeje in hitreje mavsati;

14. lenim živinčtom se nekoliko več soli bolj prileže, kakor bolj živim;

15. pitavni živini se mora skorej še enkrat toliko soli dajati, kakor vprežni;

16. kadar ima živina kako unetno bolezen ali pa drisko, se ji klaja pe smé soliti;

17. živina, ktera menj leži in bolj pohajkova, naj dobiva menj soli;

18. če se živini rada koža osipa, se ji ne smé veliko soli dajati;

19. ker so konji ali bolj živi ali se pa bolj sprehajajo, morajo menj soli dobivati, kakor goveja živina;

20. ako je v kakem kraju, v zemlji in vodi, tedaj tudi v rastljinstvu več soli, ni treba živini še klaje soliti;

21. tako imenovane živinske soli je treba za klajo več kakor kuhinjske soli. (Konec. sl.)

Vinorejske skušnje na Štajarskem.

(Vino iz zmrznjenega grojzdja). Priložnost sem imel pokusiti več sort zmrznjenega vina. Kakor se je že čez lansko bendimo in zmrznjeno vino veliko pisalo, naj tudi jez zapišem, česar sem se sam prepričal. Vina iz grojzdja, ktero je bilo hitro perve dni iz snega talo ali zmrznjeno pobrano, je dobro, močno, še bolje ko drugo, okusno, čisto, čeravno je še le popolnoma mesca maja in še pozneje zavrelo. — Vino iz grojzdja, ktero je delj časa zmrzovalo, na zemlji ležalo, ali se še le pobralo, kadar je sneg skopnel, je slabo, kalno, brez vsega okusa, po vžitji naredi drisko; pogubilo se tega vina ni sicer veliko, ker so večidel druge vina z njim zblo-dili. Zmrzlina grojzdu ne škoduje berž; al če predolgo terpi in se sneg tali, gré pod zlo.

(Kdaj obrezati tertó). Lanska suha zima nam je dala priložnost, tertó pozimi obrezati, in po lastnih in drugih skušnjah terdim, da je veliko bolje, tertó v jeseni ali kolikor mogoče pred rezati preden je muževna. Taka se ne joče, daje več in lepšega grojzdja, in pred zori; terta se ne potere od snega, in od dobrega tersa dobimo zdravo rožje za tertne šole. Nove gorice pri-poročam s kratko besedo tako zasaditi, ker že drugo leto dobimo močne mladike in še celó grojzdja; suša ne škodje, in vinograd tak se ne loči od starega. Rigoli ali prekopaj namenjeno zemljiše 2 čevlja in pol globoko in ravno tako široko, in položi vsako grabo pošev rozge kakor so dolge iz terté vrezane, brez vsega drugega rezljanja in zvaženja; jako se boš čudil. Jakopič.

Kmetijska novica.

V Debrecinu na Ogorskem je neki gospod Kovač z najdel novo mlačvo; na posebno napravljeni klopi se s koso žitu klasje kosí in potem klasje samo mlati. Tako ni treba slame mlatiti, in peti del se prihrani dela in časa.

Različnost živeža

v raznih krajih sveta.

(Dalje).

Najčudoviteje izglede sladnosti pa nahajamo v visokih severnih deželah. Tù je špeh morskih psov najslajši grizljaj, s katerim jejo neprezvečeno jelenovo pičo kot salato, potem kožo morskoga soma v drobne kosčke razrezano, ktera jim je nek sladka, kakor nam cukar. Več imenitnih Grenlandčanov je napravilo obed; tù so jedli pol srovo in gnjilo meso morskoga psa, nagniti rep morskoga soma, nekako zakuhane tiče jagode, z ribjo mastjo. Morski konj ima okusno meso; je skoraj kakor grobo govejo meso, in sirove jetra morskoga konja so neki tako dobre, da bi se človek lahko zamaknil! Zmrznjeno meso morskoga psa je kaj dober živež popotnikom in še celó, kadar je ognjito celo poletje s travo pokrito ležalo, je čez vsako sladkarijo po-

zimi! Iz jelenovih želodcov delajo jéd „nerakakuk“ imeno-vano; to si pošiljajo prijatli in sosedje, kakor pri nas potice in koline. Pozimi zakuhujejo Grenlandčani nekake jagode z angeliko in jajci vsacega časa valjenja, veržejo to vse v kožo morskoga psa in zalijejo z ribjo mastjo. Čez meso severnega jelena ne pozna Eskimo nič in še celó zmer-znjeno njegovo meso je Grenlandčanu bolje, kakor kdo vé kakošna pečenka na kraljevi mizi.

V Belužistanu pokladajo živini neko zmes iz dateljnov in suhih rib, ljudje sami pa se samo z ribami živé; na Angležkem mečejo več plemen rib na cente po polji, da zemljo gnoje; verh tega pa, da s tem zrak okužujejo, zdiha jezero in jezero gladnih ljudi po kosilu. Tuna riba (Thun-fisch) atlantskega morja ima telečjemu podobno meso, samo bolj suho in terdo je; tudi jeseter, ki je bil starim Ger-kom in Rimeom tako ljub, je tak in njegovo meso je brez kervi; meso dolgonosatega jesetra pa je kakor goveje, samo debelokitasto, žaltovo in neokusno je. Morski volk ima suho in kislo meso; Havana je edino mesto, kjer ga prodajajo. Kitajci pripisujejo njegovi koži in njegovemu repu posebno moč. Zamorci zlatega primorja ljubijo zlo njegovo meso, ravno tako tudi meso povodnih kónj in aligatorjev, in prebivavci Polinezije se preobžró z unim, da zbolé, ker tako meso srovo žró. V Šotiji in nekterih družih severnih deželah jejo meso več plemen morskoga volka. Morsko je-guljo, suho in zribano, imajo v nekterih deželah, da z njo juho bolj gosto delajo; tudi njeno meso ima okus kakor telečje meso. V nekterih krajih Angležkega jo zapekajo z mnogimi drugimi rečmi v kruh. Kinsoki posušavajo neko majhno ribo in jo žgó potem namesti sveče.

Tudi drugi narodi, ne samo prebivavci zlatega primorja, jejo golazni z velikim veseljem. Dasiravno se gostujemo z morskimi črepahami, se nam studijo deželске črepahe; al v juho, ktero jejo popotniki po južnem Italijanskem in na otoku sicilijanskem, se kuhajo večidel le deželске črepahe. Na otoku Trinidad in na družih otocih so te živali zlo drage; jajca tako imenovane zaperte črepahe so severo-Amerikancom kaj prijetna jéd. V severni kakor tudi v južni Ameriki so mastni morski terapini, kateri so proti koncu poletja vjeti, silno draga jed in njih jajca plačujejo z dra-gimi dnarji.

V novi Holandii živi posebna črepaha, ktera ima vrat kakor kača, in jetra, memo katerih naj se sloveča stras-burška pašteta skrije. Strašno gerdi, špirasti, brahorasti kušar (Iguana) je za jéd bolji, kakor bi kdo mislil; če je dobro narejen, je njegovo meso kakor kurje in okusno kakor meso črepahe. Al če bi kdo njegove kremlje vidil iz sklede moletí, bi se mogel zoper svojo voljo ga vstrašiti, naj bi bil še tako možkega serca. Sploh pa je ta martinček prav dobra jéd, ker ima okus kakor kokoš ali pítan zajec, kakor črepaha ali divji zajec, kakor se kuharica z njim obnaša. Njegovo meso je belo in čez njegove majhne, čiste, okusne jajca z mehkiimi lupinami je ni boljše jedí.

Kajmane in krokodile, martinčke in žabe, vse jejo nekteri ljudje, in radi jih jejo. Meso pravega krokodila je kakor telečje, meso nekterih krokodilov pa diši preveč po pižmu in res preveč v nosnice udarja; meso še družih je kakor mlada svinjina, še drugih je kakor morskih rakov in nekterih krokodilov meso diši tako močno po ribah, da je zoperno. Sploh tedaj nima krokodilovo meso nič gotovega okusa, in ljubi bravci naj ne segajo preurno po njem.

Aligatorjevo meso ima, kakor se pripoveduje, lastnost, da daje moč in zdravje tistemu, kateri ga jé; v Manili ga drago prodajajo in Kitajci segajo željno po njem, da si napravljajo iz njega neko žolco, ktera bi pa vsakemu Ev-ropejcu želodec obrnila. (Dal. sl.)

gospodarske, obertniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pólí. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 fl. 60 kr., za pol leta 1 fl. 80 kr., za četrť leta 90 kr. pošiljane po pošti pa za celo leto 4 fl. 20, za pol leta 2 fl. 10 kr., za četrť leta 1 fl. 5 kr. nov. dn.

V Ljubljani v sredo 7. septembra 1859.

Gospodarske skušnje.

(Kdor češnjeve košice sadi), naj nikar ne pomeša košic sladkih češinj s kislatimi (višnjami), ampak naj jih sadi posebej, zakaj na kisli divjak se sme le kislá češnja cepiti, na sladkega sladka, sicer si napraviš mešančo, da sad ne bo nobenega pravega okusa imel.

(Da breskve z drevesa ne padajo), jim je treba spodej na deblu pušati, to je, skorjo nekoliko preklati. To stori, da deblo ni presočno, in ker le zavolj preobilega soka (muzge) gnjijo breskve in odpadajo, bo vsega tega konec, ako se drevesu puša.

(Kdaj se sme nov oves konjem zobati dati?) Dokler nov (frišen) oves ni do dobrega suh, je škodljiv. Če pa deneš oves v peč po peki kruha in ga dobro posušiš, se ti ni treba bati, da bi škodoval.

Obertnijska skušnja.

(Kako napraviti boljšo opeko ali boljši cegel?) Po mnogih skušnjah se je zvedilo, da je opeka ali cegel dosti boljša, ako se ilovci primeša pepela premogovega ali pepela kamnitega oglja. Tako sožgan cegel je neizrečeno terd, skor kakor steklo (glaž) in terden, da zid iz takega cegla terpi skor večno. — Naj bi naši ceglarji ne zanemarili te nove znajdbe! Vse bo vrelo v tako cegelnico, kjer se dobiva tak cegel. „Slov. Novin.“

Od soli za našo živino.

(Konec.)

Kako koristno je živini soli dajati, naj sledeče verstice pričujejo:

Fartier pravi: „Že pet let sém dajem svojim konjem več soli. V teh petih letih nisem izmed 100 kónj, ktere rabim za kmetijo in druge težke dela, ne enega po bolezní zgubil. Notranjih bolezní so imeli malo, pa te, ktere so imeli, niso bile nevarne; dostikrat so mi mogli ti konji čez navado težko delati.“

Nek sloveč kmetovavec je z veliko skerbnošćo skušnje delal in našel, da je s 3 funti soli, ktero je dajal v 28 dneh 5 jagnetom med kermo, 29 funtov mesa priredil.

Kako dobro tekne sol zdravju živine, nam pričuje nek nemšk kmetovavec, z imenom Ueberacken. Skusiti je hotel sol pri svoji drobnici, ktera je hodila na globoko in mokro pašo. Odločil je 10 ovac iz čede, kterim ni dajal nič soli, vse druge pa so dobivale po navadi soli. To skušnjo je delal 3 leta. Pervo leto je poginilo petero teh 10 ovac, ktere niso soli dobivale; izmed unih 450 pa, kterim je dajal soli, je poginilo samo čvetero. Drugo leto je poginilo sopet sedmero izmed 10 ovac, ki so bile za poskušnjo odločene, izmed 364 ostalih pa samo petero. Pozneje je za drisko pocepalo še troje ovac, ki so ostale. Tretje leto je bilo zlo deževno; izmed 16 odločenih ovac so poginile vse za pljučnico in čermom.

Vprašanje je še: kako naj se daje sol, da največ tekne. Iz že rečenega se dá posneti, da je najbolje,

sol s klajo mešati, ker sol tako še enkrat toliko zaleže. Če ravno živina pri tem ne vživa čiste soli, ker je med klajo skrita, sol vendar ne zgine in tekne dobro klaji kakor živini. Klaja je po nji bolj zdatna in živinski želodec jo ložeje prebavlja, in malokdaj ostane kaj klaje ali se je pa potratí kaj.

Z največjim pridom se pomeša sol s klajo, če se popred v vodi razpusti in s to vodo klaja poškropí; tako se je klaja najbolj navzame, zlasti če se ji dovelj časa za to pustí.

Nekteri dajejo še le vsacih 8 ali 14 dni enkrat živini soli, da jo liže, med otrobmi, brinovimi jagodami, elcijanom, kostanjem itd.

Nam se ta navada ne zdí tako dobra, kakor če se več soli, ki se naenkrat dá, v manjše dele razdelí in potem vsaki dan živini daje. Če dobiva živina na enkrat preveč soli, ji to dostikrat škodje; dostikrat jo driska napade in prepričali smo se že celó, da živina ni vse soli polizala, ki se ji je v jasli dala.

Sol purgira živino, če se je dá in sicer konju 16 do 20, govedu 16 do 32, ovci 4 do 5, prešiču 4 do 5, psu 2 do 3 lote.

Sol utegne pa tudi strupena biti, če se je celó preveč dá; da je živini po soli zavdano, se spozna iz mraza po celem životu in iz kerčev, po kterih kmali zadnje noge oterpnejo; čez 16 do 24 ur potem pogine živina.

Sol je živini strup in sicer konju, če je 2 do 3, govedu, če je 3 do 5 funtov, ovcam, če je 12 do 16 lotov, prešičem, če je 8 do 12 lotov povžijejo.

Mi smo dali enkrat tako imenovane kamne soli velike kose v jasli za lizati in ni dolgo terpelo, da ste bile mleko in scavnica rudečkaste.

V nekterih krajih potresajo nektare klaje koj po košnji s soljo in hranijo tako klajo v svislih ali pa v jamah, na pr. senó, deteljo, zelje, repo. Sol na to vižo dajana tekne zdravju prav dobro, ker vso klajo prevzame.

Tudi vodo solé živini. V vodi razpušena sol tekne celému životu in s soljo se popravi slaba voda.

Če dajemo živini soli iz roke lizati, je prav pohlevna in krotka. Še celó hudobne živinčeta se dajo tako ukrotiti.

Dajaj pa sol živini, kakor kolj hočeš, mere se moraš vedno natanko deržati. Nikolj se ne sme živini pripustiti, da jo liže, kolikor se nji poljubi, ker bi se je lahko preveč nalizala.

Po lastni skušnji moremo priporočati, menj soli vsaki dan v vodi raztopiti in s to vodo klajo politi.

Še več bi radi o koristnosti soli za živino govorili, pa govori naj dohtar M. Desai ve, kteri je dobil za bukve, ki jih je spisal o soli, premijo. To-le on pravi:

„Domači živini, ktera rastljinstvo je, sol ni samo koristna, ampak tudi potrebna; sol je del njenega života in oživlja ji ga. Njeno življenje je, tako reči, nepopolno, če ne dobiva soli med klajo, kolikor je potrebuje.“

„Mislimo si živino pred rojstvom. Že v maternem životu daje sol mladiču rast in živež; sol daje materi več in bolj zdatnega mleka; sol pripomore, da mladič beržeje raste in torej menj stroškov in truda prizadene. Ako je živina

delavna, dobiva iz osoljene klaje več njenemu životu tečnega živeža; sol ji daje čvrsto zdravje. Ako tedaj vidiš, da bi živina, ktera ti dela, rada več jedla, daj ji toliko klaje več, kolikor se ji prileže. Če več požre, bo tudi več delala. Ravno taka je s pitano živino. Vol se ti bo beržeje zredil, ovca bo imela lepšo volno in bolj okusno meso. Zlasti pa ne smemo poglavitnega vira rodovitnosti zemlje, gnoja iz nemar pustiti.

„Po soljeni klaji daje živina močnejši gnoj, tako da se na vseh kmetijskih pridelkih koristnost soli spozna, ki je bila za živinsko klajo porabljena“.

„Soljena klaja daje meso, ktero je bolj okusno, tečno in ložeje prebavljivo, kakor vsako drugo meso živine, ki ne dobiva soli“.

„Tudi na mleku, srovem maslu, usnji in na vsem, kar od živine dobivamo, se pozna koristnost soli“.

„Obišite kmetijo, kjer skerbí gospodar s soljo za zdravje in moč svoje živine. Vse razodeva dovoljnost in premožnost; cveteče setve mu pokrivajo polje, ktero bi mu bilo pusto ostalo, če bi ne bil s soljo skerbil za téčen gnoj. Ni je ubožnosti v deželi, ktera se je na tako stopnjo kmetijske premožnosti vzdignila. Slednji ima zaslužek, slednji živež. Kjer je kmetijstvo na taki stopnji, je vse v lepem redu, vse je dovoljno, vse se ima dobro“.

„Naj si te resnice vsak kmetovavec dobro zapomni. Kdor svoji živini sol umno in pametno med klajo daje, bo svoje kmetijske pridelke zlo zlo pomnožil“.

Tako piše Desaiive. Še zoper nekaj se moramo upreti, kar bi nam kdo očitali utegnil, rekoč: Ako bi vsi kmetovavci in gospodarji, kteri se z rejo živine pečajo, za svojo živino toliko soli porabili, kolikor se dobička iz tega obeta, bi soli skoraj zmanjkalo. To bi bila pa toliko večja nesreča, kolikor so ljudje in živina soli navajeni.

Mi odgovorimo na to: Soli skriva zemlja toliko v svojem krilu in v morju je je toliko, da se ni bati, da bo kdaj pošla. Dalje prašamo: Ali mar zgine sol, ki jo ljudje in živina povžijejo in ali se mar preverže v druge stvari, iz kterih se ne dá več dobiti? Kemija nas prepričuje, da obstoji sol iz klora in natrija; to je iz snutkov, ki sta kot enojna snutka stanovitna. Nobena stvar ji ne razkroji in nobena moč ji ne more v kaj družega premeniti. Ako se pa sol v to, iz česar je sestavljena, namreč v klor in natrij razkroji, je tudi mogoče, jo iz teh snutkov sopet sestavljati. To more človeška umetnost.

Sol ne zgine nikakor iz živalskega trupla; res je sicer, da ne ostane v njem. temuč iz njega pride po gnoju na naše polje. Zlasti veliko soli je v scavnici, zavoljo tega pa liže in serka toliko živinčet rado scavnico, posebno človeško. Kar pa soli še živinskemu trupu ostane, pride nazadnje vendar tudi na polje, bodi si v merhovini, ali kervi ali v kosteh itd.

Tako dobiva naše polje več in več soli in iz zemlje zahaja v rastljine, ktere dajajo živini klajo.

Kdo je porajtal doslej na scavnico, v kteri je največ soli? Zametovali smo jo ali iz nemarnosti ali pa iz nevednosti. Naberajmo jo le pridno in vozimo jo na njive in senožeti. Tako bomo tudi živini v klaji sol iz polja vozili; tako se bo sol vedno sopet vračala, od kodar je šla. V naturi se ne zgubi nič drugač, kakor le po človeški nevednosti in nemarnosti.

Kmetijske novice.

* Da bi pokončali črve, gosence in ves drug merčes, ki se drevesom rad vgnjezdí pod skorjo, so v Parizu na tako imenovanem „elizejskem polji“ in po vseh drugih drevoredih olupili debela vsem drevesom, in pri tem so nekaj čisto novega zvedili, namreč da tako olupljene drevesa niso hirale, ampak so še čvrstejše rastle;

bresti, na priliko, ki so pred olupljenjem le za 2 ali 3 milimetre leto in dan debelejši zrastle, so olupljeni se udebelili za 4 do 5 milimetrov. Dreves, ki imajo tanko kožico, ni v ta namen treba popolnoma olupiti; dosti je, da se jim podolgoma le na več mestih skorja prereže. Sklenili so zdaj v Parizu po vseh mestnih vertih in drevoredih olupiti take drevesa, ktere hirajo in ne rastejo veselo. Dobro je pa vendar, ako se tako olupljene drevesa namažejo s kakošnim mazilom iz ilovice in kravjim blatom.

* Najpridniši bčelarji so v Moldavi. Marsikak grajšak ima po 6 do 10,000 panjev.

* V Vlahii se sicer že od nekdanj pečajo s svilarstvom (žido), pa nikoli niso toliko iz žide skupili kot letos. Lahi, zvedši, da so v Vlahii svilodi (červi) še popolnoma zdravi, so vreli tjé in oko (2 funta) kokonov plačevali po cekinu.

* Pisanega sadja so pripeljali unidan iz ptujih krajev na Dunaj. Vse je občudovalo jabelka, hruške, breskve i. t. d. s pisanimi figurami, besedami itd. in branjevke so drago prodajale tako „malano sadje“. To pa ni nobena copernija. Izreži iz papirja prav drobno figuro ali čerko, pa jo pritisni na kakošno posebno lepo jabelko, hruško itd. Ko boš čez nekoliko dni s sadú vzel narezljani papir, boš lepo belo vidil vtisek papirja na sadu.

* Kmetje nemške vasi M. so pred svojimi travniki postavili kol in na kol pribili tablico s sledečim čudnim napisom: „Kdor čez ta travnik gré, plača pri ti priči 8 grošev; kdor pa nima dnarja, ga bomo za 8 grošev namlatili po herbtu“.

Zdravilska skušnja.

(Zdravilo zoper golte ali vnetico gérla — häutige Bräune, Angina). Ni je pri otrocih skor nevarniše bolezni kakor je ta. Marsiktera mati, zlasti na deželi, kjer ni berž zdravnika dobiti, je mogla že milo viditi, kako ji je ta nagla bolezen ljubega otročiča zadavila, ker ni vedila nobene prave pomoči. Francozki zdravnik dohtar Billard v Corbigny-u je razglasil nedavnej materam dober pomoček v taki sili. Berž ko mati zapazi, da otroku od znotraj vrat zateka in se sliši tisti hripav kašelj, ki je lasten ti bolezni, naj vzame kozarec (glaž) vode in naj pomeša v to vodo beljak enega jajca; — te beljakove vode naj se otroku noč in dan vsako uro daje polna žlica piti. Zraven tega zdravila naj se otroku za navadno pijačo daje mlačne cukrene vode, ki se napravi, da se v poliču mlačne vode raztopi nekoliko cukra in ubije celo jajce z rumenjkom in beljakom vred. V dveh, treh dneh se večidel ozdravi bolezen. Tako zagotavlja dohtar Billard. — Čeravno bi ne podpisali tega zagotovila, ki preveč obeta v ti hudi morivki, vendar priporočamo materam, naj storijo kakor dr. Billard svetuje, dokler jim ne pride zdravnik na pomoč.

Ozir po svetu.

Koliko vaga naša zemlja?

Gosp. Baily, predsednik zvezdogledne družbe londonske, si je 6 let noč in dan prizadeval zvediti težo naše zemlje. Prostorno sobo je imel nalaš za to preiskovanje, v kteri je bilo vse polno različnega orodja. Poglavitno orodje je bilo zemeljna vaga — majhna stvarica in priprosta na videz, tako-le napravljena: Dolga pa tanka šibica je bila v sredi obešena na enojni svilni (židni) nitki; na vsakem koncu je visela lahka kuglica, tako da je vaga mirna popolnoma ravna stala. Da nobena reč vage ni premaknila, jo je imel v stekleni (glažovnati) posodi tako zaperto, da ni mogla ne najmanjša sapica zraven. Gospod Baily je leto za letom sedel pri ti vagi, skušal z nitkami in kuglicami, z drobno-